

Paul Goma

SCRÍSURI

I

1971-1989

SUMAR

Din partea autorului	5
Bio-Bibliografie	7
1971	35
GOMA: „Conducerea comite greșeli din ce în ce mai grave“	35
„O vizită la Paul Goma — la București“	36
„Experimentele sunt necesare“ — Convorbire cu scriitorul Paul Goma	37
1972	40
Problema principală a unui scriitor român: „Cenzură, autocenzură, para-literatură“. Drumul scurt de la adevăr la minciună, de Paul Goma	40
<i>Contribuția Securității la completarea bibliografiei mele: „INFORMARE privind unele materiale apărute în presa din Occident în lectura/cu scriitorul Paul Goma, în perioada 1971-1977“</i>	44
A. Interviuri și declarații acordate de Paul Goma	44
B. Recenzii	46
ANEXA I	46
Interviu A.P.	47
Interviu cu C.S. Häuer	47
Interviu cu Sanda Stolojan	48
Interviu cu Dieter Schlesak	51
Interviu cu Gilles Lapouge	60
Interviu cu Claude Bonnefoy	61
Scrisoare adresată lui Ceaușescu (11 febr. 1972)	62
Scrisoare deschisă adresată Uniunii Scriitorilor	64
Scrisoare lui Pavel Kohout	66

Scrisoare adresată participanților la Conf. de la Belgrad (text atribuit doar mie, deși eram coautor)	68
Interviu, <i>Tribune de Genève</i>	68
Declarații făcute lui Malcolm Brown pt. „I.H.T.”	69
Declarații făcute lui Manuel Lucbert pt. <i>Le Monde</i>	69
Scrisoare lui Ceaușescu	69
Declarații pentru Dessa Trevisan	71
Declarații consemnate de <i>Spiegel</i>	71
Interviu telefonic cu Virgil Tănase	73
Declarație telefonică lui Dieter Schlesak	74
Declarație telefonică pentru <i>Tages Anzeiger</i>	75
Interviu pentru UPI	75
Declarație lui Harry Schleicher	76
Interviu pentru Klas Bergman	76
Articol aniversar (Ungaria 1956)	77
Fragmente din „Testament”	78
ANEXA II	78
Cronici despre <i>Ostinato, Ușa, Gherla</i> (1971)	78
Cronica (Țepeneag) (1971)	79
Cronica din <i>Le Monde</i> (1972)	80
Cronica din <i>L'Express</i> (1971)	80
Cronica din <i>Les lettres françaises</i> (1972)	80
Cronica FAZ (Schlesak) (1971)	81
Cronica <i>Le Figaro</i> (Karvelis) (1974)	81
Cronica <i>Le Monde</i> (Wagener) (1974)	81
<i>Journal de Genève</i> (S. Stolojan) (1975)	81
Cronica S.Z. (<i>Ușa</i>), (1972)	82
Cronica FAZ (Schlesak) (1972)	82
Cronica din <i>Le Soir</i> (Gherla) Pol Mathil (1977)	82
<i>Gazette de Lausanne</i> (Gherla) S. Stolojan (1976)	83
NOTĂ. Interviu: V. Tănase, P. Goma, Europa Liberă Paris, în 31.12.1977	83
1973	91
Către Heinrich Böll Difuzată, repetat, la Europa Liberă, publicată în <i>Ethos</i> , nr. 2/1975	91
1975	97
Către ORGANELE conducătoare din UNIUNEA SCRITORILOR	97
Către Dumitru Țepeneag (I)	117
Către Dumitru Țepeneag (II)	121
1977	127
Către Pavel Kohout și camarazii săi	127
Domnului Nicolae Ceaușescu, Palatul Regal, București	128
Cine sapă groapa altuia...	130
Nemulțumiri care mulțumesc	134

De ce părăsesc românii România?	138
Interviu cu militantul pentru drepturile omului Paul Goma: „SUNTEM AMENINȚAȚI ȘI CU MOARTEA...”	141
Convorbire telefonică: Brutus Coste (New York) — Paul Goma (București)	143
Către Fondul Literar al Uniunii Scriitorilor Români	146
Către Cornel Burtică	147
Testament	147
Pământ de flori	148
Către N. Pleșiță	149
Conferința de presă a disidentului român Paul Goma	150
1978	152
Sub zodia orbului	152
Amnesty International... ..	154
Dacă România va fi invadată... ..	157
1979	162
Comunicat CIEL	162
Către Noël Bernard (I)	163
Către Mitică	165
Către <i>Le Figaro</i>	180
Către <i>L'Umanità</i>	183
Către Noël Bernard (II)	185
Către Noël Bernard (III)	186
Către Noël Bernard (IV)	190
Către John A. Gronouski	193
1980	194
Falsificatorii	194
CEAUȘESCU portret (cu materialul clientului)	201
Către Jean-Marie Cavada	203
1981	206
Către Președintele Statelor Unite ale Americii Ronald Reagan	206
Martha Bibescu	208
Către Czesław Miłosz	217
Către Danielle Mitterrand	218
Către Noël Bernard (V)	220
1982	222
Către George Focke (I)	222
Către Michel Morcrette, Șeful departamentului literar din concernul Hachette	223
Către Dieter Schlesak (I)	224
Către Ioan Petru Culianu (I)	226
Către Walter Biemel	227
Către Mircea Eliade	228
Către Ioan Petru Culianu (II)	229

1983	231
Către Ioan Petru Culianu (III)	231
Către Ioan Petru Culianu (IV)	232
Către George Focke (II)	232
Către Ioan Petru Culianu (V)	233
Către Dieter Schlesak (II)	234
Decretul 98	236
Internationale de la Resistance / Resistance International /	
Internaționala Rezistenței	239
Către George Focke (III)	242
Către George Focke (IV)	244
Către George Focke (V)	247
Către George Focke (VI)	248
Către George Focke (VII)	251
Către Vlad Georgescu (I)	253
 1984	 255
Philippe Robrieux: „Istoria interioară a partidului comunist“	
Fayard, 1984 (vol. IV)	255
Către Vlad Georgescu (II)	259
Fernando Arrabal: Scrisoarea către Fidel Castro: Anul „1984“	264
„Dialogul cu țara“	270
La oglindă	273
Către Vlad Georgescu (III)	304
Istorie... ..	306
Către George Focke (VIII)	310
Către George Focke (IX)	311
 1985	 318
Drepturile omului și concepția președintelui privind... ..	318
La ce slujește poetul	321
Scriitorul și puterea.	
Textul conferinței ținute la Freiburg Bg, 27 ianuarie 1985	324
Către Ioan Petru Culianu (VI)	330
Cazul Pordea	331
Naționalismul rusesc în literatura rusă	333
Dreapta națională franceză și românii	338
Femeia sovietică	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 19 februarie 1985	340
O istorioară cu o „istorică“	343
Philippe Robrieux: <i>La secte</i> , Stock '85	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 24 februarie 1985	345
Către Vlad Georgescu (IV)	349
„Dreapta“ și „stânga“ „Dreapta“ sau „stânga“?	352
Către George Focke (X)	356
Către Vlad C. Drăgoescu	358

Către Dorin Tudoran (I)	359
Către Dorin Tudoran (II)	361
Către Dorin Tudoran (III)	364
Către Gheorghe Calciu	368
Întrebării... ..	372
Intoxicarea	382
Prefață la ediția franceză a cărții lui Doru Novacovici: <i>În România, de după gratii</i>	385
Un român la Paris... ..	387
Agricultura... ..	391
Mareșalul și editorul	403
Afacerea Manouchian	414
Helsinki	418
August '68	420
Ceașescu și bătrânii	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 21 septembrie 1985	422
Ceașescu și femeia	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 23 septembrie 1985	427
Zodia porcului	
Difuzat la postul de radio Europa Liberă, 25 septembrie 1985	432
Adevărul și (sau) credibilul	435
<i>In vino veritas?</i>	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 27 septembrie 1985	437
Program cultural european	443
Gheorghe Ursu	446
Către George Focke (XI)	450
O imagine... neconvenabilă...	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 26 noiembrie 1985	450
Cine are dreptul să-i ierte... ..	454
Horațiu Comaniciu: <i>În lupta neamului — amintiri</i> , Freiburg, Coresi, 1985	457
1986	460
Gustaw Herling-Grudzinski: <i>O altă lume</i> , Denoël, 1985	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, ianuarie 1986	460
Thierry Wolton: <i>Le KGB en France</i> , Grasset, 1986	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, ianuarie 1986	465
„Homo sovieticus“: omul nou — cât de nou?	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, ianuarie 1986	472
Către George Focke (XII)	484
Brațul lung și mintea scurtă	485
„Droit de réponse“ din 1 februarie 1986	
Difuzat de postul de radio Deutsche Welle, februarie 1986	493
Invalizi în Gulag	495
Către George Focke (XIII)	499
Către George Focke (XIV)	499
Către Vlad Georgescu (V)	500

Către George Focke (XV)	500
Către George Focke (XVI)	502
Către George Focke (XVII)	504
Frunză verde... vegetală...	
Difuzat la postul de radio Europa Liberă, aprilie 1986	505
Vampirism și pornografie... ..	508
Către doamna Christinel Eliade	511
Eliade	511
Sławomir Rawicz: Evadarea	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 10 mai 1986	513
Georg Csikos: <i>Katorga</i> , Seuil, 1986	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 22 mai 1986	516
Către George Apostu	521
Biserica ortodoxă ceaușistă	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, iunie 1986	522
Istorie și cuvânt sau istoria cuvântului în istoriografia comunistă	527
Polemica între strămoșologi, la București	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 5 iunie 1986	530
Pacifism...	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 7 iunie 1986	535
Către George Focke (XVIII)	539
Către George Focke (XIX)	540
Către George Focke (XX)	541
Apele nordului nu mai curg spre sud... ci spre est...	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, august 1986	542
<i>La Quinzaine littéraire</i> , august 1986	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 12 august 1986	544
Către Dorin Tudoran (IV)	549
„1918 la Români“ Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983-1986	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 12 octombrie 1986	551
Către Tatiana Korn	558
Către George Focke (XXI)	559
Către George Focke (XXII)	560
Către Dorin Tudoran (V)	561
Elena Bonner: „Un exil partagé“, Paris, Seuil, 1986	
Difuzat la postul de radio Deutsche Welle, 23 decembrie 1986	561
1987	566
Către Vlad Georgescu (VI)	566
Către Dorin Tudoran (VI)	569
Către Dorin Tudoran (VII)	571
Către George Focke (XXIII)	573
Către Annette Laborey	573
Către George Focke (XXIV)	575
Încă o variantă a „actului de la 23 August“	576
Istoria Transilvaniei	579
Omul cu mârțoaga	582

D-ale „întâmpinării”	584
Din nou despre Delta Dunării	586
Păunescu și minerii	589
Încă o pagină glorioasă din viața lui Ceaușescu	592
„Era Nouă” și un tovarăș foarte vechi	594
Către Dorin Tudoran (VIII)	598
1988	600
Omagii	600
Drept la replică adresat revistei „Revista mea” — Tel Aviv însă publicat de revista „Minimum” — Tel Aviv, 1988	604
PAUL GOMA: reptila sunt eu!	604
„Paul Goma: Scrisoarea lui Negoïtescu”— din „Memento în zece momente (77 văzut din 88)” — Text difuzat de Deutsche Welle, februarie 1988	606
Către George Focke (XXV)	610
Către Ion Negoïtescu (I)	613
1989	615
Către Dorin Tudoran (IX)	615
Către Dorin Tudoran (X)	617
Către Dorin Tudoran (XI)	618
Către Ion Negoïtescu (II)	619
Către Dorin Tudoran (XII)	621
Către Nestor Ratesh	623

1971

GOMA:
„Conducerea comite greșeli din ce în ce mai grave“

Süddeutsche Zeitung, München, 22 octombrie 1971¹

„Scriitorul român PAUL GOMA, a cărui carte **Ostinato** a provocat senzație săptămâna trecută la Târgul de Carte de la Frankfurt, descrie situația actuală ca «stupidă»: pe undele radioului Europa Liberă — München — își aude, în prezent, cartea transmisă în foileton, «însă eu, autor, nu am văzut un singur exemplar tipărit».

(...) Delegația română la Târgul de Carte de la Frankfurt și-a retras demonstrativ cărțile de la standul românesc, iar ambasadorul Oancea și-a anulat vizita la Frankfurt, astfel protestînd împotriva «aparității ilegale» a romanului **Ostinato** la editura Suhrkamp.

«Cartea mea este considerată de autorități *o armă a dușmanului în politica internațională — îndreptată împotriva României!* Firește, este un neadevăr; nu așa ceva este cartea mea...», a spus scriitorul, în vârstă de 38 ani, într-o convorbire cu AP, în apartamentul ce-l ocupă la marginea Bucureștiului. «Cei din conducere comit greșeli din ce în ce mai grave în demersurile ei de a sugruma această carte. Greșeală a fost hotărîrea ei de a nu o publica, nu dorința mea firească de a o vedea tipărită. Acum se supără pe... Occident, fiindcă mi-a editat-o — această enormă gafă politică n-are să facă decât să asigure succesul de vânzare a romanului...».

Cu privire la scrisoarea sa din iulie, prin care anunța că renunță la publicarea de la editura Suhrkamp, dacă o oarecare afacere editorială este transformată în afacere politică, Goma spune:

«În cele cinci convocări la Uniunea Scriitorilor am scris cinci variante ale scrisorii — în care anunțam că nu doresc o exploatare politică a romanului.

¹ Traducere: Luiza Năvodaru.

Am aflat mai târziu: nici una din variante nu a fost expediată de... comanditari. Ei ar fi vrut să formulez astfel: *Interzic editarea cărții — vă dau în judecată dacă nu vă conformați...*, fără a explica de ce anume le interzic...».

În săptămâna în care șeful statului și partidului, Ceaușescu, a anunțat noua sa politică culturală (*Tezele din iulie '71* — n. m., P.G.), a fost expediată editorului o scrisoare prin care autorul retrăgea drepturile acordate editurii...

«Am aflat, între timp: scrisoarea ajunsă la Suhrkamp era dactilografiată — or eu, în cele cinci convocări ca la Securitate, scrisesem de mână; în al doilea rând, fusese bătută... la o mașină marca cehă *Consul* — ca a mea —, ceea ce n-ar fi neobișnuit: Securitatea îmi intră în casă, îmi fură manuscrise, își face de mâncare, lasă vasele murdare — ar fi putut foarte bine să dactilografieze pe mașina mea, nu? Însă, mai este ceva: ei mi-au pus semnătura olografă pe un text dactilografiat — ceea ce, oriunde, oricând constituie un fals în acte...».

Lui Goma, în cursul diferitelor întâlniri cu funcționari politici, i s-au înșirat diferite motive pentru care romanul său nu poate apărea:

«Unii îmi atrăgeau atenția că *astfel de teme* nu pot fi tratate de oricine, ci numai de scriitori devotați partidului și care și-au dovedit loialitatea. Or eu nu sunt... deci: nu am dreptul să scriu despre Securitate! Nici despre tragedia Basarabenilor, a Sașilor și a Șvabilor! Altul mi-a comunicat: *Cartea Dtale este foarte slabă din punct de vedere estetic!* Un altul: *Ostinato al Dtale este o carte antisovietică!* Iată și un reproș scris — de altfel ultimul (Goma prezintă un text oficial) — mi se aduce la cunoștință că romanul meu *nu corespunde realităților noastre, actuale, socialiste!*»“

*

„O vizită la Paul Goma — la București“

Aachener Nachrichten, Aachen, 22 octombrie 1971¹

(Primele paragrafe sunt identice cu cele din articolul precedent.)

„Cartea s-a născut din experiența lui Goma ca deținut politic după răscoala populară din Ungaria. A terminat-o acum cinci ani, dar nu a reușit să o publice în România.“

„I-au fost înșirate diferite motive pentru care **Ostinato** nu poate apărea în România.“ (citată din articolul anterior)

„Despre situația actuală Goma spune:

«Nu este adevărat — și nici n-ar fi prea grav... — că vechii staliști au revenit la putere. Adevărat — și cu adevărat grav: există în noua generație de scriitori-activiști de partid indivizi care mergeau la grădiniță când Stalin murea... Aceștia nu mai *lucrează* cu ideologia, ședințe, lozinci, luptă-de-clasă; ei nu sunt, asemeni celor vechi, semianalfabeți, ei știu carte, cunosc limbi străine... Dar ei vor, nu victoria socialismului, ci propria prosperitate: o slujbă, un apartament, o mașină, un pașaport... Puțin le pasă de mijloace —

¹ Traducere: Luiza Năvodaru.

scopul contează! În fond, aceștia sunt mai periculoși decât stalinistii autentici: aceia făceau rău din prostie — aceștia au început a face ravagii din... lipsă de scrupule».

Goma se așteaptă să fie exclus și din partid — ca și din redacția revistei săptămânale *România literară*. Redactorul-șef al publicației, Nicolae Breban, membru al CC al PCR, aflat la Paris, a demisionat din funcție, pentru a protesta împotriva unei evoluții pe care el o consideră un semn de revenire la metodele staliniste.“

*

„Experimentele sunt necesare“ — Convorbire cu scriitorul Paul Goma

Süddeutsche Zeitung, München, 20 noiembrie 1971¹

„Când editura Suhrkamp a lansat romanul *Ostinato* al scriitorului Paul Goma, la Târgul de Carte de la Frankfurt, delegația română a părăsit standul propriu — în semn de protest.

Până în prezent, romanul lui Paul Goma nu a putut fi publicat în țara sa.

Christian Schmidt-Häuer a avut următoarea convorbire cu Paul Goma, la București — după Plenara PCR pe probleme de politică culturală.

S.H.: Cum poate fi definit romanul Dvs., *Ostinato*? Este o relatare literară a unor experiențe trăite, carcerale, cu trăsături autobiografice? Un roman politic? O răfuială cu un sistem?

P.G.: *Ostinato* nu este nici roman-politic, nici roman-autobiografic, nici roman-diatribă (pamflet). Ci un roman, deci și autobiografic, și politic și diatribă și... Produsul, secreția unui om despre oameni. Produs cu intenții artistice. Romanul, expresie totală fiind, nu putea ocoli aspectul «politic» — cine afirmă că se poate scrie roman «nepolitic» în lumea noastră, în timpul nostru — acela minte; și îi minte pe cititori. Politica nu e o profesie, nici o atitudine de circumstanță, apartenență la o formație, grup, partid, în vederea obținerii unor avantaje — politica este viața în polis, viața publică, iar viața este substanța romanului. Desigur, spun banalități pentru un occidental — dar pentru un scriitor român aceste adevăruri elementare sunt, nu doar necunoscute, ci ofensatoare, acuzatoare... Roman fiind (vorbesc de intenție, nu de realizare), este, fatal, autobiografic — cum poate fi altfel o expresie a persoanei mele, a personalității mele, a individului ce sunt, a individualității mele? Dacă există o dominantă — ca în muzică — atunci aceasta este *libertatea*. Ca stare, ca... inversare, ca vis, ca țel spre care trebuie să mergi destul ca să-l atingi. Nimic nou: un cetățean al unei țări totalitare este obsedat de *libertate*; un scriitor care, ca mulți alții, a suferit toate formele posibile de privare de libertate — este obsedat de *libertate*.

¹ Lipssește restul textului original — traducere: Luiza Năvodaru.

A lipsi pe cineva de libertate: o crimă. Nu doar din pricina suferințelor, a anilor pierduți, a vieții distruse — ci și din pricina urmărilor. Cei ce au trecut prin închisori sunt iremediabil *bolnavi*. Au rămas cu sechele — fiziologice, psihologice. Firește: cei cu înclinații artistice s-au ales cu anume câștiguri... Dar nu toți artiștii... Corectez: în închisoare au avut de pierdut artiștii: muzicienii (în special interpreții), oamenii de teatru — în special actorii primi-juni — pictorii, sculptorii... De câștigat au avut, în detenție, doar cei care lucrau cu cuvântul: teologii, juriștii, scriitorii. Nu includ literatura în categoria artelor (care nu cunoaște constanta etică), ci în cea, mai simplă, mai modestă, dar cât de plină: literatură, scurt — care ține seamă și de bine-rău, nu doar de frumos-urât.

Vorbeam de urmările închisorii. Nu știu cât de «educativă» poate fi închisoarea pentru deținuții de drept-comun (societatea îi izolează pe răufăcători, pentru ca aceștia să nu recidiveze, și nu pentru a-i reeduca...), însă cea politică, de la noi, este o uzină care fabrică... anticomuniști (...).

S.H.: Romanul *Dvs.* a fost publicat mai întâi în Republica Federală [Germană]. În România nu a apărut. De ce? Ați încercat, ați făcut vreun efort pentru a publica **Ostinato** în România, în românește?

P.G.: De acum trei ani, când am semnat contractul cu *Editura pentru literatură*, am folosit toate mijloacele de care dispune un autor, în România, în vederea publicării. Or, se vede că un autor, în România, nu are asemenea mijloace — cu excepția cedărilor: cedezi la amănunte, cedezi la «probleme», cedezi la capitole întregi — cedezi la... carte.

În ce au constat demersurile? În cereri de audiență la înalți funcționari — mai degrabă politici, cândva, scriitori; în memorii adresate la «cel mai înalt nivel»: Dumitru Popescu — cel mai mare în afară de Ceaușescu. Am fost primit după ce s-a scris în presa occidentală că romanul **Ostinato** are să fie publicat în traducere germană, franceză, italiană, neerlandeză... — abia atunci, după trei ani de cereri, de memorii, Popescu m-a convocat — nu m-a primit, în urma solicitării mele. De la prima frază, am înțeles: nu citise «obiectul litigiului». Mi-a răspuns că nu mă are doar pe mine de rezolvat și mi-a comunicat că **Ostinato** rămâne nepublicabil atâta vreme cât nu fac modificările cerute de... «tovarășii de la direcția presei». Am răspuns că am făcut modificări de fiecare dată când mi s-a cerut. Mi-a răspuns că știe: am făcut modificări, nu în sensul de relativizare, de diminuare — și de suprimare, ci din contra! I-am comunicat că e cartea mea, fac modificările pe care le cred eu benefice cărții mele...

Acum, după ce **Ostinato** a apărut în Germania, în Franța, și trebuie să apară și în Italia, îmi ajung la ureche «anume informații» potrivit cărora «anume cărți cu probleme, din pricina cărora s-au făcut greșeli» vor fi publicate. Nu știu dacă în categoria asta intră și ale mele...

S.H.: Totuși, de ce **Ostinato** n-a fost publicat până acum în România?

P.G.: Până la convocarea la Popescu [«Dumnezeu»], răspundeam: din cauza unor funcționari mărunți care, temându-și postul, situația, au făcut exces de zel, au oprit ceea ce «înalt nivelul» ar fi aprobat... După convocare nu mai cred că înalt-nivelul este Popescu (...)

S.H.: Când romanul Dvs. a fost prezentat la Târgul de Carte de la Frankfurt delegația oficială română și-a închis standul în semn de protest. Cum vă explicați o asemenea acțiune, mai ales că ea a avut mai degrabă un efect contrar decât cel dorit de București: vi s-a făcut reclamă...

P.G.: A fost o imensă prostie! Iar vinovați sunt considerați nu cei care au făcut-o — ci eu! În fond, sunt mulțumit că cei care mi-au interzis publicarea cărții în românește au dat un șvung publicitar aceleiași cărți, în Occident. M-aș fi lipsit de acest scandal politic. **Ostinato** nu este o carte «politică» — este o carte; un roman. Nu eu am vrut scandalul, nu eu l-am provocat, nu eu l-am întreținut — or fi vrînd să-mi cer scuze, eu, pentru prostiile lor?

S.H.: Unele relatări din presa occidentală afirmă că după apariția cărții ați suferit amenințări, presiuni. Că v-ați fi pierdut locuința, postul de redactor și că veți fi exclus din partid. Care este adevărul?

P.G.: *Încă* nu am fost dat afară de la *România literară*, nici din casă, nici din partid. Dar niciodată nu e prea târziu... Până atunci, mă descurc cum pot: fără corespondență — de la 1 septembrie cutia mea poștală nu a mai primit nimic-nimic-nimic; fără exemplarele din cărțile mele trimise prin poștă — știu că mi-au fost trimise, dar... s-au oprit în drum... Singurul, primul exemplar din **Ostinato**, de la Suhrkamp, l-am văzut pentru întâia oară în mâinile președintelui Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu. Mă convocase ca să mă certe, cu care ocazie a scos dintr-un sertar cartea mea... L-am rugat să mi-l dea să-l pipăi, să-l miros... era cartea mea, nu? — n-a vrut, a spus că el este soldat disciplinat al partidului, partidul i-a dat sarcină să-mi arate cartea, dar să nu mă lase s-o ating..."

... chiar dacă am fi fost, cândva, „cei mai persecutați (de istorie)“, acel eventual trecut nu justifică acest prezent de zăpăceală, de demisie, de atitudine de elev puturos care nu a învățat decât două lecții: a smiorcăielii — că el nu știe — și a datului vinei pe altul, pe altceva, niciodată pe sine; chiar dacă, în trecutul apropiat, ca principali aliați ai lui Hitler, am fi fost „cei mai persecutați de istorie“ (prin Stalin), această eventuală situație nu explică actuala situație de supușenie cârcotașă (dar supușenie), de resemnare miștocară (dar nu mai puțin resemnare) — și, mai ales, nu justifică, azi, absența intelectualității, ca pătură socială, având interese, țeluri comune, apărându-și-le, impunându-și-le în corpore, cu mijloace comune.

„Nu avem tradiție intelectuală“, se lamentează unii, iar alții: „Prin tradiție, intelectualul român este laș, egoist, nu coboară în Cetate“. (...) Cum se face că numai în România intelectualii nu pot, nu vor să se constituie în intelectualitate?

Cum se face că numai în România mai funcționează „turnul de fildeș“, în care intelectualul pretinde că se retrage — în fapt, se ascunde; și nu în turn, la înălțime, ci în pivnița lui; și nu pentru a cugeta, netulburat, la destinul lumii sau pentru a face artă pură, ci pentru a nu auzi, a nu vedea, ca să nu se spună, cumva-cândva, că el știuse — dar tăcuse. (...)

Atâta vreme cât cei care nu au făcut (sau: nu mai fac) compromisuri se vor mulțumi doar cu atât, cu „cartea mea“, cu doar acea virtute românească potrivit căreia „om bun este acela care nu face rău“, nimic bun nu se va face. Laudă celor care, în aceste timpuri scoase din tâțâni, reușesc „să nu facă rău“ — aceștia sunt „oameni-buni“ — și atât; nu scriitori, nu intelectuali. Pentru că scriitor nu este acela care doar scrie; nici intelectual acela care doar știe. Ci acela care spune, scriind, ceea ce știe-și-nu-tace. Altfel, se face complice al răului.

(1984)

„... fondul moral al lui Paul Goma e o cinste funciară, de-o intensitate puțin obișnuită, o cinste activă, dacă-i pot spune așa, care-l îndeamnă a-i lua în colimatorul său pe mai toți contemporanii de oarecare semnificație. Oamenilor le putem reproșa adesea compromisul. Lui Paul Goma i-am putea reproșa... lipsa de compromis. El practică o scrutare inumană, așa zice, a semenilor săi, nedispus a le face nici cea mai mică concesie. Exagerări? Multe și recunoscute chiar de el însuși, căci instrumentul său preferat îl alcătuiesc lentilele măritoare. Un fir de praf poate deveni mare cât oul, dar el există în realitate, nu e mai niciodată inventat. Putem glosa, evident, pe marginea jocului de proporții la care e supusă, sub condeiul aprig al lui Goma, o acuzație sau alta, însă nu putem contesta grăunțele (măcar) de adevăr de la care pornește.“

Gh. Grigurcu

„Dintre scriitori, Paul Goma are, firește, cea mai mare cădere morală de a judeca și ar trebui să ne bucurăm și să mulțumim Domnului măcar în sinea noastră că-l avem. El, singur, reprezintă întruparea paradigmei noastre morale și ar trebui să-l acceptăm așa cum este, necruțător și poate exagerând uneori, dar drept în esență. El are în cea mai mare măsură căderea să ne ia la rost pe toți și de aceea, în loc să tot strâmbăm din nas și să-i contestăm excesele temperamentale și îndrituirea de a ne judeca, mai bine am face să-l ascultăm și să luăm aminte la ce ne spune, fără a crâcni prea mult. Memoria sa inclementă, la fel ca și aceea a celor care au umplut închisorile comuniste și azi ne vorbesc, în sfârșit, constituie șansa eliberării — și vindecării — noastre mentale și morale de urmele comunismului.“

Virgil Podoabă

CURTEA VECHĂ SERIA PAUL GOMA

pentru a comanda online sau pentru lista completă a titlurilor publicate la Curtea Veche, vizitează www.curteaveche.ro

Designul copertei:
griffon.ro

GRIFFON AND SWANS
BOOKS

Curtea
veche

începi să afli

ISBN 978-973-669-892-7

5 948486 100973 3 >
www.curteaveche.ro